

Maurice Thoréz, **Projevy a stati**, 1, 2, Státní nakladatelství politické literatury, Praha 1959, XV + 597 + 639 s.

Dvousvazkovým vydáním referátů, rozhlasových projevů a statí předního činitele francouzského dělnického hnutí, gen. tajemníka Francouzské komunistické strany Maurice Thoréze, dostává se vědeckým pracovníkům, učitelům, propagandistům a všem, kdo se zajímají o nejnovější dějiny, do rukou dílo, jehož pravou hodnotu neoceníme hned po prvním přečtení. Teprve pečlivé studium nám ukáže, jak projevy, referáty a stati muže stojícího třicet let v čele Francouzské komunistické strany jsou prvofadým pramenem při studiu vnitropolitického a zahraničně politického vývoje ve Francii, stejně však důležitým dílem při studiu mezinárodních vztahů. Vydání těchto dokumentů je o to cennější, že zaplňuje citelnou mezeru ve vydávání pramenů z tohoto období.

Referáty, projevy a stati je možno rozdělit do přibližně tří oddílů podle problematiky, určené již časovými mezníky. Jsou to projevy a referáty z let 1932—1940, projevy, hlavně rozhlasové v letech 1940—1944, referáty, zprávy na zasedáních, projevy a články z let 1945 až 1958. První okruh se týká především otázek jednotného boje dělnické třídy proti hospodářské krizi, boje jednotné dělnické fronty a Lidové fronty proti fašismu, nezůstává však jen u té nejzákladnější problematiky, ale obsahuje rozbor práce strany mezi mládeží, inteligencí, zabývá se postavením rolnictva a otázkou spojenectví dělnické třídy s rolnictvem. Druhý okruh zahrnuje rozhlasové projevy za války z Moskvy, v nichž M. Thoréz analyzuje situaci ve Francii, vytyčuje zásady odbojové práce a načrtává cíle a úkoly poválečné práce. Ve třetím okruhu zabývá se Thoréz otázkami boje francouzské dělnické třídy po r. 1945, boje za politiku Francie, odpovídající zájmům dělnictva.

První oddíl referátů zahrnuje léta, kdy již M. Thoréz byl gen. tajemníkem FKS. Ústředním motivem jeho projevů je boj za jednotu francouzského dělnického hnutí, boj proti následkům hospodářské krize. Hlavní myšlenkou v projevech po roce 1933 je boj proti fašismu. Thoréz na konkrétních faktech, se vzácnou zasvěceností do mezinárodní politiky ukazuje zruďnou tvář fašismu, jeho nebezpečí nejen přímo pro Francii, ale pro celý svět. V době, kdy většina buržoazních politiků zaujala vyčkávací stanovisko, nebo skryté či zjevně s fašismem sympatizovala a jej podporovala ukazuje M. Thoréz, že fašismus znamená válku. Dokumentuje to na rozboru děl Mussoliniho a hlavně Hitlera. Odsudek fašismu je o to víc zdrcující, že je opřen o konkrétní fakta a hluboký rozbor situace. To je zvláště patrné v projevech věnovaných obraně republikánského Španělska. Jak jsme již zdůraznili, hlavní myšlenkou, postupující všechny projevy z třicátých let, je myšlenka jednoty dělnické třídy. Je potřeba vyzvednout, že všechny postřehy a návody pro práci se opírají o Thorézovy zkušenosti profesionálního revolucionáře. V projevech najdeme všechny důvody, proč se nepodařilo, přes poměrně příznivou situaci, fašismu ve Francii zvítězit. Výrazně dokumentují, že Francouzská komunistická strana vedla ve třicátých letech tak tvořivé boje dělnické třídy, že z jejich zkušeností čerpal i VII. kongres Komunistické internacionály.

Zvláště závažný je třetí oddíl, v němž jsou uvedeny projevy, zprávy a referáty z let 1945—1958. Zvláště v referátech a zprávách na sjezdech FKS a na zasedáních jejího ÚV sledujeme podrobnou analýzu vnitro i zahraničně politického vývoje Francie, pronikáme do složité problematiky bojů Francouzské komunistické strany. Obzvláště nás zaujme tvořivá aplikace marxismu-leninismu, která se stává zdrojem neocenitelných zkušeností pro boj ostatních dělnických stran. Zvláště veliký přínos do teorie marxismu znamená Thorézovy teze o absolutním zbládnutí dělnické třídy v druhé etapě všeobecné krize kapitalismu. Velkou cenu pro mezinárodní dělnické hnutí mají i hluboké rozborů příčin částečných neúspěchů.

Závažnost sborníku není dána jen samotným postavením Francouzské komunistické strany v mezinárodním komunistickém hnutí, jako jedné z nejsilnějších komunistických stran v kapitalistických státech. Je dána především tím, co pomohlo k tomuto postavení, teoretickou vyspělostí, projevující se i v projevech jejího gen. tajemníka hloubkou myšlenek a analýz, bystrostí politických závěrů vyplývajících z tvořivé aplikace marxismu. Jak jsme to ukázali již shora, nejvýrazněji se projevila v propracování politiky Lidové fronty a v tezí o absolutním zbládnutí dělnické třídy v druhé etapě všeobecné krize kapitalismu.

Právě proto v té podobě, v jaké vyšel v českém překladu, je sborník dílem, bez něhož se neobejde žádný badatel v nejnovějších dějinách. Je dílem, které si získá pozornost i pozoruhodnou jednotou, v níž se snoubí preciznost vědeckých závěrů s uměním populárně přiblížit složité otázky vývoje mezinárodního dělnického hnutí a obecných dějin vůbec.

Bedřich Cerešňák